

Jotta lapsen oikeus molempiin vanhempiinsa toteutuisi

Isät lasten asialla (ILA) ry on 2012 perustettu lastensuojelujärjestö. ILAn toimintaa ohjaa tavoite siitä, että yhdenkään lapsen ei tule erossa tai sen jälkeen menettää kumpaakaan vanhempaansa. Yhdistys parantaa erolasten hyvinvointia ja oikeuksia sekä vaikuttamalla laajasti yhteiskuntaan ja poliittiseen päätöksentekoon että tukemalla vaikeassa asemassa olevien erolasten vanhempia vertaistuen keinoin.

Tällä hetkellä ILA edistää erolapsen oikeuksia ja etua esittämällä seuraavia lainsäädännöllisiä uudistuksia:

1. Vuoroasumisen yleistymistä estävien hallinnollisten ja lainsäädännöllisten menettelyjen poistaminen.

Vuoroasuminen on tutkitusti lapsen hyvinvoinnin kannalta paras malli ydinperheen jälkeen. Se mahdollistaa laajimman mahdollisen turvaverkon sekä turvaa lapsen sosiaalisen, taloudellisen ja terveen elämän. Vuoroasuminen on helpoin tapa estää lapsen vieraannuttaminen toisesta vanhemmastaan.

Vuoroasumissopimukset ovat yli kaksinkertaistuneet vuosikymmenessä ja tällä hetkellä yli kolmannes lapsen asumista koskevista uusista sopimuksista on vuoroasumissopimuksia *) yhteensä 3 905 kpl vuonna 2023. Valtioneuvoston selvityksestä vuonna 2020 koskien vuoroasumista selviää, että kyselyn perusteella vain puolet vuoroasuvien lasten perheistä vahvistaa sopimuksen lastenvalvojalla **). Näiden perusteella voidaan olettaa, että tällä hetkellä yli puolet päätyvät eron jälkeen vuoroasumismalliin. Lainsäädäntö ei kuitenkaan ole tilanteen tasalla. Asumista koskevaa lainsäädäntöä on muutettava sellaiseksi, että se mahdollistaa lapsen asumisen kahdessa paikassa virallisesti. Tällä hetkellä palvelut ja etuudet tarjotaan ainoastaan yhteen kotiin, eikä se näin ollen kannusta vuoroasumiseen. Tästä syystä vuoroasuminen ei ole kaikille eroperheille realistinen vaihtoehto. Etenkin, kun vanhemman on vuoroasumistilanteessa mahdollista saada elatustukea vasta, jos kummallakaan vanhemmalla ei ole elatuskykyä.

Vuoroasumisen paremmuutta lapselle ei tule voida kiistää viittaamalla riitaisuuteen vanhempien välillä. Vanhempien tai usein yhden vanhemman riitaisuudella ei saa pilata lapsen hyvinvointia estämällä vuoroasuminen.

2. Tapaamisten turvaamistoimen saaminen lakiin.

Nykyinen käräjäoikeuden menettely on liian hidas ja hampaaton lapsen edun toteutumiseen.

Lapsen asema ei olemassa olevasta lainsäädännöstä huolimatta tai siitä johtuen ole vahva

*) https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/148980/Tr18_24.pdf?sequence=1&isAllowed=y

**) https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162548/TEAS_2020_51.pdf

erotilanteessa tai eron jälkeisessä sopimuksettomassa tilassa. Mikäli toinen vanhempi estää lasta tapaamasta toista vanhempaansa, lainsäädäntö ei edelleenkään turvaa lapsen oikeutta tapaamisiin, vaan estävä vanhempi voi omavaltaisesti pitää lasta useita kuukausia ja jopa vuosia itsellään ilman, että lapsi voi tavata toista vanhempaa.

Toisen vanhemman riistäminen lapsen elämästä on olemassa olevan lainsäädännön vuoksi liian helppoa, vaikka käytännössä kyseessä on lapseen kohdistuva lähisuhdeväkivalta ja omavaltaisen toiminta. Olemassa olevalla huoltoa ja tapaamisoikeuden täytäntöönpanoa koskevalla lailla tulisi voida puuttua tehokkaasti ja nopeasti tapaamisten estämiseen, mutta lain tärkeimpien työkalujen, uhkasakkojen ja lapsen noudon, käyttäminen ei ole riittävää.

Tarvitaankin lakiuudistus, joka turvaa lapsen oikeuden tavata molempia vanhempia katkeamatta eron jälkeen. Lapsen etu on, että turvaamistoimen käsittelyprosessi saa kestää enintään kaksi viikkoa hetkestä, jolloin toinen vanhempi on ottanut omavaltaisesti lapsen haltuunsa ja estää tapaamiset toisen vanhemman kanssa.

Myös olemassa olevaa lastensuojelulain välinettä, lapsen kiireellistä sijoitusta, olisi perusteltua hyödyntää edesauttamaan nopeampaa ja tehokkaampaa lapsen ja hänen vanhempansa suhteen palautusta.

3. Vieraannuttamisen kriminalisointi.

On yleisesti tunnustettu tosiasia, että vieraannuttaminen on äärimmäistä henkistä lähisuhdeväkivaltaa lasta kohtaan. Se paitsi tuhoaa lapsen suhteen häntä vieraannuttavan vanhemman ulkopuoliseen lähipiiriin (eli käytännössä toisen vanhemman läheisiin), myös lapsen terveen kehityksen.

-Vieraannuttamisella pyritään heikentämään lapsen ja vanhemman myönteistä suhdetta ja aikaansaamaan lapselle kielteisiä ajatuksia vanhemmastaan ilman objektiivisesti hyväksyttävää syytä. Pekka Pere, vieraannuttamisen tutkija, Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti, 2022.

Vieraannuttaminen on prosessina kulttuuritaustasta, perheen kokoonpanosta tai lasten iästä riippumatta hyvin samankaltainen ja kaavamainen. Sen tunnistamiseen on olemassa päteviä keinoja ja työkaluja. Siksi vieraannuttamisen harjoittamiselle tulisi saada oma kohtansa eli käytännössä pykälänsä rikoslakiin. (Lapsen huoltoa koskevan lain toteutumista vieraannuttamisen osalta ei valvota eikä lakia sovelleta lain hengen mukaisesti, koska laki on keskeneräinen ja liian tulkinnanvarainen.)

Eduskunnassa vieraannuttamista vastaan ovat toimineet monet kansanedustajat (Juho Eerola, Pauli Kiuru, Ari Koponen, Kari Uotila, Petri Honkonen, Sofia Virta) yli puoluerajojen ja esittäneet parannuksia nykytilaan lakialoitteiden ja lukuisten kirjallisten kysymysten muodossa. Ratkaisu on olemassa ja se täytyy toteuttaa.

Isät lasten asialla ry tuntee kentän

ILAn on kertynyt yli kymmenen toimintavuoden (2012–2025) aikana runsaasti käytännön asiantuntemusta erotilanteista, lapsen asemasta erossa sekä erolasten aseman parantamisen muutostarpeista yhteiskunnallisella ja poliittisella tasolla. Keskeiset erolapsiin ja -vanhempiin kohdistuvat ongelmat ovat lapsen toisesta vanhemmasta vieraannuttaminen ja toiseen vanhempaan kohdistuva huoltokiusaaminen. ILA tukee vahvasti lapsen eron jälkeistä vuoroasumista kummankin vanhemman luona. Vuoroasuminen takaa tutkimusten mukaan parhaiten lapsen hyvinvoinnin eron jälkeen. Se ehkäisee myös vieraannuttamista.

Isät lasten asialla ry on Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskuskuksen (STEA) rahoituksen piirissä. Rahoituksella ILA kehittää omaa vertaistukitoimintaansa vieraannuttamista ja/tai huoltokiusaamista kokeneiden tai niiden uhan alla elävien eronneiden vanhempien toimintakyvyn säilyttämiseksi ja parantamiseksi. ILA tukee vanhempia mm. vertaistukipuhelimen, chat -palvelun, rinnallakulkijoiden, WA- ja vertaistukiryhmien kautta.

ILA on Suomen johtava vieraannuttamisen ja huoltokiusaamisen asiantuntijaorganisaatio. Yksi esimerkki osaamisesta on järjestön 2020 julkaisema opas ***) vieraannuttamisen tunnistamiseksi. Toimintansa perustaksi järjestön asiantuntijat seuraavat kansainvälistä ja kansainvälistä vieraannuttamis- ja muuta aiheeseen liittyvää tutkimusta säännöllisesti. Kotimaan tilanteesta ja eroperheiden haasteista ILA saa reaaliaikaista tietoa vertaistukipalvelun kautta.

ILAn poliittinen vaikuttaminen tähtää erolasten ja -vanhempien ongelmien ratkaisemiseen sekä inhimillisen kärsimyksen vähentämiseksi että yhteiskunnan toiminnan parantamiseksi. Vieraannuttaminen ja huoltokiusaaminen aiheuttavat usein vakavia ja pitkäaikaisia hyvinvointiongelmia, jotka heijastuvat myös vanhemman työkykyyn. Vieraannuttamisella ja huoltokiusaamisella onkin merkittäviä taloudellisia vaikutuksia sekä yksittäisille vanhemmille että yhteiskunnalle. Toimintakyvyn vanhempi ei kykene työelämään.

Yhdistyksen jäseneksi voi liittyä kuka tahansa, joka hyväksyy yhdistyksen tavoitteet.

Isät lasten asialla ry on Lastensuojelun keskusliiton ja Miesjärjestöjen keskusliiton jäsen.

Lisätietoa:

Puheenjohtaja Markus Makkonen, 044 731 2705 markus.makkonen@isatlastenasialla.fi

Toiminnanjohtaja Petri Guiland, 040 952 1913 petri.guiland@isatlastenasialla.fi

<https://www.isatlastenasialla.fi/>

<https://www.facebook.com/IsatLastenAsiallaRy>

<https://www.tiktok.com/@isatlastenasialla>

<https://www.youtube.com/@isatlastenasialla4120>

***)[https://isatlastenasialla.fi/wp-content/uploads/2024/01/Mita-on-ja-miten-tunnistaa-vieraannuttamine
n Opas_ILA.pdf](https://isatlastenasialla.fi/wp-content/uploads/2024/01/Mita-on-ja-miten-tunnistaa-vieraannuttaminen_Opas_ILA.pdf)